

KİTAP KRİTİĞİ/BOOK REVIEW
SİYER EDEBİYATI: ENDÜLÜS

Akyürek, Yakup. *Siyer Edebiyatı: Endülüs*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2023.

Şenay KARA

Yüksek Lisans Öğrencisi, Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Şırnak
Master's student, Şırnak University Faculty of Divinity, Şırnak/Türkiye

senay.kara2121@gmail.com

orcid.org/0009-0007-0445-5298

ror.org/01fcvk23

Öz

Endülüs Siyer Edebiyatı, İslâm'ın erken dönemlerinden itibaren Hz. Muhammed'in hayatı ve sünnetiyle ilgili yazılmış eserlerin Endülüs'teki entelektüel ve kültürel ortamın etkisiyle şekillendiği bir alan olarak dikkat çekmektedir. Bu coğrafyada siyer edebiyatı, İslâm dünyasının genel siyer yazım geleneğine özgün katkılarda bulunmaktadır. Endülüs'teki siyasi ve toplumsal yapı, bu tür yazınsal eserlerin gelişimini etkilemekte ve siyer edebiyatı, yerel özelliklerle zenginleşerek İslâm dünyasındaki genel siyer yazım geleneği içinde kendine özgü bir yer edinip, entelektüel ve kültürel açıdan zengin bir miras bırakmaktadır.

Anahtar kelimeler: Endülüs Siyer Edebiyatı, Hz. Muhammed'in Hayatı, Kültürel Miras, Siyer Yazımı, Entelektüel Ortam

SĪRAH LITERATURE: IN AL-ANDALUS

Abstract

Andalusian Sīrah Literature emerges as a significant field shaped by the intellectual and cultural environment of al-Andalus, focusing on works detailing the life and traditions of Prophet Muhammad since the early periods of Islam. This body of literature makes distinctive contributions to the broader tradition of Sīrah writing within the Islamic world. The political and social structure of al-Andalus plays a pivotal role in influencing the development of these literary works, enriching them with unique local characteristics. As a result, Andalusian Sīrah Literature has established a unique position within the general tradition of Islamic Sīrah writing, leaving behind a rich intellectual and cultural legacy.

Keywords: Andalusian Sira Literature, Life of Prophet Muhammad, Cultural Heritage, Sira Writing, Intellectual Environment

Giriş

Endülüs, tarih boyunca İslâm dünyasının önemli merkezlerinden biri olarak, sadece siyasi ve toplumsal açıdan değil, aynı zamanda entelektüel ve edebi alanda da zengin bir birikime sahip olmuştur; bu zenginlikler, Endülüs Siyer Edebiyatı'nın incelenmesiyle belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu alanda, İslâm'ın erken dönemlerinden itibaren Hz. Muhammed'in hayatı ve sünnetiyle ilgili yazılmış eserlerin, Endülüs'ün entelektüel ve kültürel ortamının etkisiyle nasıl şekillendiği dikkat çekmektedir. Yakup Akyürek'in *Siyer Edebiyatı Endülüs* adlı kitabı, siyer yazıcılığının kökenlerini ve gelişim sürecini inceleyerek, Endülüs'ün siyasi ve toplumsal yapısının, siyer edebiyatına olan etkilerini ve bu alandaki gelişmelere nasıl yansıdığını anlamak için bir bakış açısı sunmaktadır. Bu yazıda, Akyürek'in kitabı üzerinden, *Endülüs Siyer Edebiyatı*'nın genel anlamda İslâm dünyasındaki siyer yazım geleneğine katkılarını ve özelliklerini ele alarak, Endülüs'ün İslâm dünyasındaki entelektüel ve kültürel mirasına nasıl bir perspektif sunduğu ele alınacaktır.

Akyürek'in kitabı, "Ön Söz", "Giriş" bölümlerinin ardından, üç ana bölüm ve bunlara bağlı alt başlıklarla yapılandırılmıştır. Kitabın son kısmında ise "Sonuç", "Ekler", "Kaynakça", "Dizin" başlıkları bulunmaktadır. Yazar, kitabın içeriğini belirli bir düzen ve bölümler arası geçiş sağlayarak okuyucuya sunmaktadır. Bu şekilde, *Endülüs Siyer Edebiyatı*'nın farklı yönlerini ve gelişimini detaylı bir şekilde ele alarak, okuyucuya derinlemesine bir inceleme sunmayı amaçlamaktadır.

Yazar "Ön Söz" bölümünde, siyer bilgisinin sadece tarihi olayları anlamakla kalmayıp aynı zamanda İslâmi ilimlerin genel anlayışını da geliştireceğini vurgulamaktadır. Akyürek, Endülüs'teki siyer yazıcılığının incelenmesi sürecinde yeni başlıkların eklenmesi ve incelenen eserlerin çeşitliliği dikkate alınarak başlığın revize edildiğini ifade etmektedir.¹ Bu durum, araştırmanın esnekliğini ve metodolojisini öne çıkararak, Endülüs'teki siyer yazıcılığının karmaşıklığını ve zenginliğini anlamak için önemli bir adım olarak ortaya çıkmakta ve araştırmanın yöntemi ve odak noktaları daha net bir şekilde belirlenmektedir.

Akyürek, "Giriş" bölümünde, Endülüs siyer yazım geleneğinin incelenmesindeki eksikliklere odaklanarak, mevcut siyer araştırmalarının genellikle İbn Sa'd öncesi döneme ağırlık verdiğini ve sonraki dönemlerle ilgili çalışmaların yetersiz olduğunu belirtmektedir. Yazar, bu eksikliği gidermek amacıyla İbn Sa'd sonrası dönemi inceleyerek, mevcut rivayetleri tekrar etmek yerine, geç dönem siyer eserlerinin analizine yönelmektedir.² Akyürek, bu şekilde, Endülüs siyer yazım geleneğinin farklı yönlerini ele alarak, alanda daha kapsamlı bir anlayış geliştirmeyi amaçlamaktadır.

¹ Yakup AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs* (İstanbul: Siyer Yayınları, 2023), 9-11

² AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 13-14

Yazar, siyer ilmine katkı sağlamak amacıyla coğrafya merkezli bir yaklaşım benimsemekte ve siyer telif faaliyetlerinin coğrafi ve siyasi faktörlerden nasıl etkilendiğine odaklanmaktadır. Akyürek, Endülüs'teki siyer yazımının Doğu'dan farklılıklarını anlamak için derinlemesine bir inceleme yaparak, siyer alanındaki genel anlayışı zenginleştirmekte ve Endülüs İslâm kültürüne özgü siyer yazım geleneğine dair daha ayrıntılı bir bakış açısı kazandırdığına dikkat çekmektedir.³ Bu yaklaşım, siyer yazımının çeşitli coğrafi ve kültürel bağlamlarda nasıl şekillendiğini anlamamıza yardımcı olmakta ve Endülüs'teki özgün siyer geleneğinin önemini vurgulamaktadır.

Akyürek, çalışmanın metodunu ve kapsamını açıklarken, farklı eserlerden yararlanarak, konuya yeni bir bakış açısı getirildiğini ifade etmektedir. Yazar, Endülüs siyer mirasını gelenekle ilişkilendirerek, Endülüslü âlimlerin ve toplumunun Hz. Peygamber algısını anlamaya odaklandığını belirtmektedir.⁴ Bu bağlamda, Endülüs'teki siyer yazım geleneğinin ve toplumdaki Hz. Peygamber algısını, önceki çalışmalara kıyasla daha geniş ve detaylı bir şekilde ele alarak, bu edebiyatın derinliklerine inme ve anlamını daha iyi kavrama fırsatı sunmaktadır.

1. Siyer Yazımının Tarihsel Çerçevesi

Yazar, "Endülüs'e Nakline Kadar Siyer Yazıcılığının Gelişimi" başlıklı birinci bölümde, sözlü gelenekten yazılı metinlere geçişin ve bilginin kaydedilmesinin önemini vurgulayarak siyer yazıcılığının gelişim sürecini kökenlerine kadar izleyerek önemli bir katkı sunmaktadır. Akyürek, İbn Abbas'ın siyer konusunda düzenli eğitim vermek amacıyla oluşturduğu ders halkasına dikkat çekerek, bu alandaki bilgi aktarımının disiplinli bir şekilde yapıldığını belirtmektedir.⁵ Bu bilgiler, siyer yazımının gelişim sürecinde bilgi transferinin sistematik bir şekilde gerçekleştiğini ve bu durumun alanda sağlam bir temel oluşturduğunu göstermektedir.

Akyürek, "Siyer Yazımında Tasnif Dönemi" başlığında, siyer yazımının tarihi gelişimini ve dinamiklerini ele alarak, Endülüs'e ulaşan ve kaynak olarak kullanılan eserlerin tercih edilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Yazar, çalışmasında Doğu'nun tasnif döneminde eser veren müelliflerin, son bilgilere dayanarak yeniden ele alındığını ve eklemeler yapıldığını ifade etmekte, siyer literatürünün sürekli değişen ihtiyaçlara ve yeni bilgilere nasıl uyum sağladığını belirtmektedir.⁶ Akyürek'in görüşleri, siyer yazımının dinamizmini ve canlılığını gösterirken, aynı zamanda bu alandaki araştırmaların ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Yazar, "Sosya-Politik Sürecin Endülüs Siyer Edebiyatı'na Etkisi" başlığı altında, *Endülüs Siyer Edebiyatı*'nın sadece siyasi tarihle değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel dinamiklerle de şekillendiğini belirtmektedir. Akyürek, Endülüs'ün siyasi ve sosyal dinamiklerinin, siyer

³ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 16-17

⁴ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 18-21

⁵ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 29-30

⁶ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 35-36

edebiyatına karmaşık ve çok yönlü bir şekilde etki ettiğini ifade ederek, siyasi istikrarsızlığın ve kültürel çeşitliliğin edebi üretimi nasıl etkilediğine dikkat çekmektedir.⁷ Yazar bu bağlamda, Endülüs'ün kültürel ve dini çeşitliliğinin, siyer edebiyatının zenginliğine ve çeşitliliğine nasıl yansıdığını ortaya koyarak, bu alandaki araştırmalar için yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

“Sosyo-Politik Ortamın Siyer Edebiyatı'nın Gelişmesindeki Rolü” başlığında Akyürek, Endülüs'teki cihat politikası ile siyer-megazi arasındaki ilişkiyi irdelemektedir. Yazara göre cihat, Endülüs'ü Müslüman toprağı hâline getiren ana dinamiktir. Bundan ötürü siyasal dağınıklık ve iç çekişmeler gibi etkenler, siyer-megazi literatüründe yankı bulmaktadır. Yazar, bu literatürün, kayıplara ve çalkantılara karşı bir savunma refleksi ve direnç mekanizması rolü oynadığına dikkat çekmektedir.⁸

Yazar, “Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinin Endülüs Siyer Edebiyatı'na Etkisi” başlığında, Endülüs siyer edebiyatının diğer İslâm coğrafyalarından farklılık gösterdiğini ve bu farklılığın temelinde dil eğitiminin önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Akyürek, özellikle Arapça öğretiminin, Kur'an ve hadislerin anlaşılmasına katkı sağladığını, dil eğitimi odaklı olan eğitim-öğretim faaliyetlerinin, siyer edebiyatının gelişimine zemin hazırladığını ifade etmektedir.⁹ Bu perspektif, Endülüs siyer edebiyatının özgün karakterini ve diğer İslâm coğrafyalarından nasıl ayrıştığını belirtmektedir.

Akyürek, “Doğu Literatürünün Endülüs'e Nakli” başlığında, Endülüs'ün fethedilmesiyle doğu ile Endülüs arasındaki seyahatlerin arttığını ve bu seyahatlerin bilimsel ve kültürel alışverişi artırdığını belirtmektedir. Yazar, bu etkileşimin sonucunda Endülüs Müslümanlarının doğudaki ilmî merkezlerden aldıkları bilgiyi arttırdığını ve Endülüs siyer edebiyatının doğudan etkilendiğini vurgulamaktadır.¹⁰ Akyürek'in bu bakış açısı, Endülüs siyer edebiyatının gelişimini ve içeriğini anlamak için doğu ile olan etkileşimin önemine dikkat çekmektedir.

Yazar, Endülüslülerin dikkatini çeken doğu literatürünün, birçok eserinin Endülüs'e taşınmasına neden olduğunu, özellikle Kütüb-i Sitte'nin Endülüs siyer yazımında belirgin bir yer edindiğini ifade etmektedir. Akyürek, bu eserlerin Endülüs'e giriş tarihlerinin, siyer edebiyatının şekillenmesinde kritik bir dönemeç olduğunu belirterek, bu sürecin önemini vurgulamaktadır.¹¹ Yazar bu şekilde, Endülüs'ün bilimsel ve kültürel gelişiminde Doğu literatürünün etkisinin altını çizerek, Endülüs toplumunun ilmi tercihlerine daha geniş bir bakış açısı sunmaktadır.

Akyürek, Endülüs siyer edebiyatının başlangıcına odaklanırken, Doğu'daki ilimlerin Endülüs'e ne zaman girdiği konusunda çeşitli görüşlerin olduğunu ve genellikle konunun

⁷ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 48-58

⁸ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 61-70

⁹ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 72-78

¹⁰ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 85-86

¹¹ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 89-96

hadis ilmi üzerine yoğunlaştığını belirtmektedir. Yazar, Endülüs'te okutulan ilk eserlerin *Muvatta* gibi belirli metinlere dayandığını ifade ederek, Endülüs siyer edebiyatının temelini oluşturan kaynakların ve öğretim materyallerinin nasıl şekillendiğine dikkat çekmektedir.¹² Bu bilgiler, Endülüs'ün ilmî ve kültürel yapısının nasıl şekillendiğini, bu yapının siyer edebiyatına nasıl yansıdığını ve bu alandaki ilmî tercihlerin edebî çalışmaları nasıl etkilediğini vurgulamaktadır.

Yazar, "Endülüs Siyer Edebiyatı'nın Oluşumu" başlıklı bölümde, Endülüs siyer edebiyatının toplum üzerindeki birleştirici etkisine odaklanarak, bu edebiyatın önemini belirtmektedir. Akyürek, Hz. Peygamber ile ilgili yazılan eserlerin incelenmesinin, Endülüs siyer edebiyatının temelini oluşturan unsurları anlamamıza yardımcı olduğunu, eser isimlerinin tespitinin uzun bir süreç gerektirdiğini ifade ederek, bu alandaki araştırmaların ve metodolojisinin karmaşıklığını vurgulamaktadır.¹³ Yazarın bu yaklaşımı, edebiyatın ve toplumun birbirini nasıl etkilediğine ve bir arada nasıl şekillendiğine dikkat çekmektedir.

Akyürek, Siyer edebiyatını, "Umûmi Siyerler" ve "Tematik Siyerler" olarak iki temel başlık altında incelemektedir. Yazar, umûmi siyerin, Hz. Peygamber'in yaşamını bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak, farklı türdeki eserlerle zenginleştirilmiş olduğunu, bu eserlerin, tarihi olaylar ve dönemin sosyal koşulları hakkında derinlemesine bilgi sağladığını belirtmektedir. Akyürek, tematik siyerin ise, Hz. Peygamber'in hayatının belirli yönlerine odaklanarak, bu alanda derinleşmeye ve farklı bakış açıları sunmaya olanak tanıdığını ifade etmektedir.¹⁴ Yazarın siyer edebiyatını bu şekilde kategorize etmesi, bu edebiyat türünün zenginliğini vurgulamakta, aynı zamanda Hz. Peygamber'in hayatını farklı temalar üzerinden ele alarak, İslâm kültürüne özgü bir yaklaşım sunmaktadır.

2. Endülüs'te Umûmî Siyer ve Tematik Siyer

Yazar, ikinci bölümde, "Endülüs Siyer Edebiyatı'nda Umûmi Siyerler" başlığında, Endülüs'ün ilmî-siyasî atmosferinin, Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili yazılan eserlerin türlerini etkilediğini belirtmektedir. Akyürek, umûmi siyerlerin Endülüs'te genellikle manzum tarzda yazıldığını ve eğitim materyali olarak kullanıldığını ifade ederek, Endülüs'ün eğitim ve kültürel pratiklerinin, siyer edebiyatının biçimlenmesinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır.¹⁵ Bu bilgiler, Endülüs'ün siyer yazım geleneğinin karmaşıklığını ve önemini, ayrıca bu geleneğin toplumsal işlevini ortaya koymaktadır.

Akyürek, "Umûmi Siyerler" türlerini kendi içerisinde; 1. Siyer-Megâzi Eserleri, 2. Muhtevada Siyer-Megâziye Yer Veren Eserler, 3. Genel Tarihin Bir Parçası Olarak Yazılan

¹² AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 99

¹³ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 117-118

¹⁴ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 119

¹⁵ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 123-230

Siyer, 4. Muhtasar Siyer Risâleleri, 5. Siyer-Megâzi Şerhleri şeklinde tasnif etmektedir.¹⁶ Yazar'ın bu tasnifi, Endülüs siyer edebiyatının içeriğini daha iyi anlamak ve analiz etmek için önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Yazar, siyer-megâzi türünün doğuşu ve gelişimiyle ilgili tarihi süreci açıklayarak, eserlerin içeriğinin, Hz. Peygamber'in hayatının önemli bölümlerini kapsadığını ve diğer tarih eserlerinin temelini oluşturduğunu belirtmektedir. Akyürek, bu türün Müslümanların genel tarih anlayışına nasıl entegre olduğunu ve Endülüs'teki yazım geleneği üzerindeki etkisini vurgulamaktadır.¹⁷ Yazar'ın belirttikleri, siyer edebiyatının sadece dini bir metin olmaktan öte, Müslümanların tarihi geçmişlerine ve İslâm'ın yayılışına dair temel bir kaynak olduğuna dikkat çekmektedir.

Akyürek, üçüncü bölümde, "Endülüs Siyer Edebiyatı'nda Tematik Siyerler" başlığında, Endülüs siyer edebiyatının tematik yönlerine odaklanarak, bu eserlerin Müslüman toplumunun Hz. Peygamber'e duyduğu bağlılığı güçlendirmeyi amaçladığını vurgulamaktadır. Yazar, tematik siyerlerin, dini metinlerin yorumlanması ve uygulanmasıyla ilgili karmaşıklığını vurgulayarak, bu alandaki araştırmaların önemine dikkat çekmektedir.¹⁸ Bu bölüm, Endülüs siyer edebiyatının çeşitli yönlerini aydınlatırken, bu alandaki araştırmaların önemini ve tematik siyerlerin sünnetin öğretilerini güçlendirmedeki rolünü ortaya koymaktadır.

Yazar, tematik siyer türlerini, Na'atlar, Hilyeler, Mi'racnâmeler, Regâibiyeler, Hicretü'n-Nebîler ve Şefâatnâmeler olarak ele almaktadır. Akyürek, Endülüs'te yazılan eserlerin tematik siyer türlerini ise, 1. Hasâis Konulu Eserler, 2. Şemâil Eserleri, 3. Delâilü'n-nübüvve Eserleri, 4. Medih Konulu Eserler, 5. Vak'a Eserleri olarak tanımlayarak, bu ana başlıklar altında alt kategorilere de değinerek, tablolar halinde bir tasnif sunmaktadır.¹⁹ Yazarın bu çabası, Endülüs siyer edebiyatının çeşitliliğini ve özgünlüğünü ortaya koyarak, siyer yazımındaki çeşitli yaklaşımların nasıl incelenebileceğini ve tasnif edilebileceğini göstermektedir.

Akyürek, Esmâ-i Nebî eserlerinin ortaya çıkışının üç ana sebep üzerinden özetlemekte ve bu sebepleri, Hz. Peygamber'e duyulan derin sevgi ve saygı, kıyamet gününde şefaatçi olmasını ummaları ve evlerde asılmasının felaketlerden koruyacağına dair inanç olarak ifade etmektedir. Yazar, bu eserlerin yaygınlığını, Hz. Peygamber'in önemine ve Müslüman toplumunun ona olan derin bağlılığına işaret ettiğini ifade etmektedir.²⁰ Bu durum, Hz. Peygamber'in mirasının toplumun yaşamında ve inançlarında önemli bir rol oynadığını belirtmektedir.

¹⁶ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 119

¹⁷ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 123-127

¹⁸ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 233-371

¹⁹ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 119-120

²⁰ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 249-251

Endülüs'teki medih türleri, sadece edebi bir gelenek olarak değil, aynı zamanda Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve saygının bir yansıması olarak da önem taşımaktadır. Mevlid, methiye, istiğâse ve salâtüselam gibi türler, bu derin duyguların ifadesi olarak öne çıkmaktadır. Akyürek, Endülüs'teki edebî geleneğin, dini inançlar ve kültürel değerlerle harmanlanmış zengin bir yapıyı yansıttığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Endülüs'teki edebi eserlerin yalnızca estetik bir ürün değil, aynı zamanda dini ve toplumsal birer belge niteliği taşıdığına dikkat çekmektedir.²¹

Akyürek, "Sonuç" kısmında, Endülüs medeniyetinin siyer yazımına olan katkısını geniş bir çerçeveden incelenmesi ve Endülüs'ün bu alandaki mirasının ortaya çıkarılması gerektiğini vurgulamaktadır. Yazar, siyer yazım geleneğini tam olarak anlamadan, Hz. Peygamber'in gerçek ve doğru bir şekilde anlaşılmasının mümkün olmadığına dikkat çekmektedir.²² Bu bağlamda, siyer yazım geleneğinin incelenmesi ve anlaşılması, Hz. Peygamber'in hayatı ve öğretileri hakkında derinlemesine bir anlayış sağlayacağı belirtilmektedir.

Sonuç

Endülüs siyer yazımı, İslâm tarihinin ve kültürünün Batı'daki uç noktasında gelişen özgün bir edebiyat geleneğini temsil eder. Yakup Akyürek'in *Siyer Edebiyatı Endülüs* adlı çalışması, bu geleneğin oluşum ve gelişim sürecini detaylı bir şekilde inceleyerek, İslâm dünyasına sağladığı katkıları ortaya koyar. Eser, Endülüs siyer yazımının İslâm tarihinin önemli bir dönemini nasıl aydınlattığını ve bu geleneğin kültür, sanat, bilim ve edebiyat üzerindeki etkisini vurgular. Aynı zamanda, Hz. Peygamber'e dair kapsamlı bir edebi birikimi yansıtmasıyla, Endülüs İslâm kültüründe dinî inançların ve değerlerin nasıl yeniden üretildiğini anlamamıza yardımcı olur. Akyürek'in bu yaklaşımı, siyer yazımının yalnızca doğu coğrafyasıyla sınırlı kalmayıp, Endülüs gibi uzak bölgelerde de kendine özgü formlar kazandığını gözler önüne serer.

Yakup Akyürek'in bu çalışmasını, Endülüs merkezli diğer bazı araştırmalarla karşılaştırmak da önem taşır. Lütfi Şeyban'ın *Endülüs: Cihat, Reconquista, Convivencia*,²³ adlı eseri ile Akyürek'in çalışması arasında yöntem ve içerik açısından belirgin farklar bulunur. Şeyban, Endülüs'ün tarihini daha çok siyasi ve askeri boyutlarıyla ele alırken, Akyürek, siyer yazımını "coğrafya merkezli" bir yaklaşımla değerlendirir. Şeyban, cihadı Müslümanların siyasi ve askeri mücadelelerinin bir aracı olarak görürken, Akyürek cihadı manevi, toplumsal ve kültürel bir direnç mekanizması olarak ele alır. Ayrıca, Şeyban, siyer literatürünü siyasal mücadelelerin tarihsel bir yansıması olarak tanımlarken; Akyürek, bu eserleri toplumsal dayanışmayı güçlendiren ve dini-kültürel değerleri koruyan araçlar olarak değerlendirir. Akyürek'in çalışması ayrıca, siyer yazımının Endülüs gibi coğrafyalarda nasıl özgün formlar kazandığını incelerken, bu literatürün

²¹ AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 323-326

²² AKYÜREK, *Siyer Edebiyatı Endülüs*, 373-379

²³ LÜTFİ ŞEYBAN, *Endülüs: Cihat, Reconquista, Convivencia* (İstanbul: Ketebe Yayıncılık, 2022),

Doğu İslâm dünyasındaki gelenekten farklılaşan yönlerini de vurgular. Bu çerçevede, İslâm tarihine ve kültürüne sağladığı katkıları detaylandırarak, coğrafi farklılıkların siyer yazımı üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz eder.

Sonuç olarak, Akyürek'in *Siyer Edebiyatı Endülüs* adlı eseri, Endülüs tarihini yalnızca siyasi ve askeri mücadeleler açısından değil, Hz. Peygamber'e dair eserlerin bölgesel tezahürleri üzerinden de değerlendirir. Bu yaklaşım, siyer yazımının edebi, dini ve toplumsal işlevlerini bir arada görmeyi sağlar ve siyer literatürüne dair önemli bir boşluğu doldurur. Ayrıca, farklı bölgelerdeki benzer siyer örneklerinin karşılaştırmalı olarak ele alınması, "coğrafya merkezli siyer" yaklaşımını geliştirme potansiyeli taşır. Bu tür karşılaştırmalar, İslâm dünyasının çeşitli coğrafyalarında Hz. Peygamber algısının nasıl şekillendiğini, önceki çalışmalara kıyasla daha geniş bir çerçevede anlamayı mümkün kılar ve farklı bölgelerdeki siyer literatürünün çeşitliliğine ışık tutar. Böylece, siyer yazımının hem tarihsel hem de edebi bağlamda daha zengin bir çerçevede değerlendirilmesine katkı sağlar.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Yazar(lar) / Author(s): Şenay Kara

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler. / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Kaynakça

AKYÜREK, Yakup. *Siyer Edebiyatı Endülüüs*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2023.

ŞEYBAN, Lütfi. *Endülüüs: Cihat, Reconquista, Convivencia*. İstanbul: Ketebe Yayıncılık, 2022.